

DÜNYA - SON DAKİKA

Sancılı da olsa tarihi imza...

Bugüne kadar aralarındaki ilişkiyi 1915 olaylarının gölgesinden kurtaramayan Türkiye ve Ermenistan, bu olayların yarattığı kısır döngüyü kırma yönünde tarihi öneme sahip bir adım attı. Aylar süren müzakerelerin ardından İsviçre'nin Zürih kentinde bir araya gelen Türk Dışışleri Bakanı Prof. Dr. Ahmet Davutođlu ve Ermenistan Dışışleri Bakanı Eduard Nalbantyan, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini ve diplomatik ilişki kurulmasını sağlayacak iki protokole imza attılar. Son dakikada Ermenistan kaynaklı olarak yaşanan kriz imza törenini tehlikeye soksa da ABD ve İsviçre'nin devreye girmesiyle kriz aşıldı.

"Önkoşulsuz" anlaşmazlığı

İmzaların atılmasını tehlikeye sokan gelişmenin temelinde Ermenistan Dışışleri Bakanı Eduard Nalbantyan'ın, Davutođlu'nun tören sonrasında yapacağı konuşmanın metnine yaptığı itiraz yer alıyor. Konuşmasını "bütüncül bir yaklaşımla" hazırlayan ve Yukarı Karabađ sorununa doğrudan atıf yapmadan bölgenin istikrarına vurgu yapan Türkiye'nin kullandığı ifadeler Nalbantyan'ı rahatsız etti. Nalbantyan, protokollerle Yukarı Karabađ sorunu arasında paralellik kurulduğu algılamasına yol açabilecek ifadelere yer verilmemesini talep etti. Ermenistan, "Bu protokollerle Yukarı Karabađ arasında bağ yok. Bu bağ kurulmamalı. Bu süreç ön koşulsuz olarak sürmeli" mesajı verdi. Ermenistan'ın bu mesajının Nalbantyan'ın yapacağı konuşmada da yer aldığı ve bu metinde "ön koşulsuz" ifadesinin kullanıldığı belirlenmesi üzerine Türkiye de buna itiraz etti.

Clinton ikna etti

Krizin tırmanması üzerine Davutođlu, Ankara'yla temasa geçerek Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı bilgilendirdi. Yapılan bilgilendirmede "tören sonunda konuşma yapılmaması" formülü üzerinde durulduğu Ankara'ya iletildi. Ermenistan'ın itirazlarını tırmandırması üzerine Türkiye, İsviçre aracılığıyla "O halde tören sonrasında konuşma yapmayalım" formülünü resmileştirdi. Bu öneriye ABD, Rusya ve Fransa tam destek verdi. Mutlaka konuşmayı yapmak isteyen Nalbantyan yine direnince bu kez ABD Dışışleri Bakanı Hillary Clinton baskısını artırarak Ermenistan'ı "konuşmasız tören" konusunda ikna etti. Ardından, Davutođlu ve Nalbantyan kameraların karşısına geçerek tarihi öneme sahip iki protokole imza attılar. Bu aşamadan sonra gözler artık belgelerin onay sürecine çevrildi.

ABD ve AB aktif destek verecek

Amerikan yönetimi bundan sonraki dönemde taraflar arasındaki görüş ayrılıklarının giderilmesi amacıyla diplomatik düzeyde yardımcı olmaya hazır. Bölgede barış ve istikrarın yerleşmesini öncelikli çıkarları arasında gören ABD, iki ülke arasındaki normalleşme sürecine en üst düzeyde destek veriyor. Bu çerçevede ABD Başkanı Barack Obama, Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan'ı aradı. Ankara-Erivan yakınlaşmasını yakından izleyen ve teşvik edenler arasında Avrupa Birliği de var. Brüksel, atılan imzaların hem Türkiye'nin hem de Ermenistan'ın AB'yle ilişkilerine çok olumlu katkı yapacağını gizlemiyor.

Dakika dakika kriz

17.30 Türk Dışışleri Bakanı Ahmet Davutođlu ve ABD Başkanı Hillary Clinton görüştü.

17.50 AB Yüksek Temsilcisi Javier Solana geldi.

17.54 Basın imza töreninin yapılacağı salona alındı.

17.55 Fransa Dışışleri Bakanı Bernard Kouchner geldi.

17.58 Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov geldi.

18.20 Türk Dışışleri Bakanı Ahmet Davutođlu geldi.

18.25 Kriz haberleri gelmeye başladı.

18.30 Basın tören mekanından çıkarıldı.

19.39 AB açıklama yaparak "imzayı" kutladı.

19.47 ABD Dışışleri Bakanı Hillary Clinton geldi.

19.49 Ermeni asıllı şarkıcı ve Ermenistan'ın İsviçre Büyükelçisi Charles Aznavour ve Ermeni heyeti geldi.

20.39 AB "kutlama" açıklamasını geri çekti.

21.10 Krizin aşıldığı ve belgenin imzalanacağı haberi geldi.

21.13 Heyetler salona girdi.

21.17 İmzalar atıldı. İmzaların tamamlanması 5 dakika sürdü.

Son fotoğraf çok şey anlatıyor

Zürih Üniversitesi dün belki de tarihinin en hareketli ve kaotik günlerinden birini yaşadı. Herkesin "Oldu bu iş" havasında ve gülücükler saçarak geldiği üniversitede bir kaç saat sonra yaşanacaklar "küçük bir olasılık" olarak bile değerlendirilmiyordu. Törene ev sahipliği yapan İsviçre Dışışleri Bakanı Micheline Calmy Rey'in ilk karşıladığı konuk Avrupa Birliği (AB) Yüksek Temsilcisi Javier Solana oldu. Solana, görmeye alışık olduğumuz samimi tavırlarını bu kez de sergiledi. Onu izleyen Fransa Dışışleri Bakanı Bernard Kouchner ve Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov da iki ülkenin imza aşamasına gelmesinden duydukları memnuniyeti net bir şekilde ortaya koyan bir tavır içindeydi.

Bu aşamadan sonra ise gözler süreç açısından kilit öneme sahip olan ABD'nin Dışışleri Bakanı Hillary Clinton'ı aramaya başladı. Ancak bu bekleyiş oldukça uzun sürdü, çünkü imza töreniyle ilgili pürüz olduğu bilgisini alan Clinton, yola çıkmasına rağmen ani bir kararla geri dönerek otelinde kaldı. Kriz haberlerinin gelmeye başladığı aşamada ise, Türk Dışışleri Bakanı Ahmet Davutođlu tören mekanına geldi. Karşılama sırasında Calmy Rey'i öpmeyen tek erkek Dışışleri Bakanı da Davutođlu'ydu.

Kriz sinyallerinin yoğunlaşması ve Clinton ile Nalbantyan'ın gelmeyeceğinin anlaşılması üzerine tören hazırlıkları askıya alındı ve törenin yapılacağı salon boşaltıldı. Bundan sonrası ise tam bir kaos ve bilgi kirliliği ortamında geçti. Ülke delegasyonlarından zerre kadar bilgi sızmazken, durumdan ümidi kesen İsviçre yetkilileri basın merkezine "dönüştürülen" anfideki ekranda tören mekanıyla ilgili görüntüleri vermek yerine maç görüntüleri vermeye başladı.

Yaklaşık üç saatlik bir bekleyişin ardından tören salonuna girildiğinde ortaya çıkan fotoğraf çok şeyi anlatır nitelikteydi. Salonda gülümseyen, kendine güveni hissedilen ve rahat bir profil çizen Davutođlu'na karşı

sıkıntı içinde olduğu gergin yüz hatlarından okunan, sanki ilişkileri geliştirecek bir protokol değil ölüm fermanı imzalayan bir ruh hali içinden olan Nalbantyan vardı.

AB ofsaytta kaldı

Türkiye ile Ermenistan arasında protokollere imza atılmasını dört gözle bekleyenler arasında Avrupa Birliği (AB) de vardı. AB bu konuya verdiği önemi göstermek amacıyla yazılı bir açıklama hazırladı. Açıklamada, AB Komisyonu'nun Dış İlişkilerden Sorumlu Üyesi Benita Ferrero Waldner ve Genişlemeden Sorumlu Üyesi Olli Rehn'in mesajlarına yer verildi. Cumartesi olmasının da etkisiyle önceden hazırlanan bu mesaj otomatiğe bağlandı ve yerel saatle 18.00'den sonra yayımlanmak üzere servise verildi. Açıklama, ayarlama gereği 18.00'den sonra gazetecilerin emailerine düşmeye başladı. Ancak mesajın geldiği an krizin doruk noktasına ulaştığı andı. Hatasını geç de olsa fark eden AB, daha sonra yeni bir mesaj göndererek ilk mesajın kaale alınmamasını istedi. Ancak bu mesajın yayımlanmasından kısa bir süre sonra anlaşma sağlanınca AB, ilk kutlama mesajını bir kez daha yayımlamak zorunda kaldı.

10.10.2009